

op de hem eigen wijze; met een dictaat. Tijdens zijn slottoespraak zette hij iedereen voor een voldongen feit. 'Ik meen de opinie van de vergadering te vertolken door onze instemming te betuigen met de demarche van de AIC en zijn onderschrijving van onze resoluties', zo maaide hij iedereen het gras voor de voeten weg. 'De nieuwe Congostaat is geroepen om een van de belangrijkste uitvoerders te worden van het grootse werk dat wij in gedachten hebben. Ik wens dat hij zich voorspoedig ontwikkelt en dat de nobele verzuchtingen van zijn stichter bewaarheid zullen worden.' Gemagnetiseerd door iets bevelends in Bismarcks wezen maakte niemand een tegenwerping. De zaak werd als een hamerstuk afgehandeld. Zelden en allicht nooit in de geschiedenis van het internationaal recht heeft een staat op zo'n snelle en bizarre manier het levenslicht gezien, en dan nog uit de schoot van een private onderneming. Al zal ook Frankrijk niet helemaal ontevreden geweest zijn. Want de facto werd ook Frans-Congo met Brazza's stad aan Stanley Pool – Brazzaville – erkend. Maar de grote triomfator was natuurlijk de koning der Belgen. Die zat thuis in Laken, maar werd geëerd in Berlijn. Aan het slot van de conferentie brak bij het noemen van zijn naam een spontaan applaus uit, dat overging in een staande ovatie. Zonder Bismarck was het niet gelukt, maar Leopold II behaalde zijn doel, na al die decennia denken, studeren, lobbyen, na alle tegenslagen en mislukkingen. Wat het Belgische parlement hem had ontzegd, had hij via de grote poort weer binnengehaald. Hij had er zich met de ellebogen naartoe gewroet, maar hij was er gekomen. 1885 werd dus het sleuteljaar. En het kwam niet te vroeg. In acht jaar tijd had Leopold niet minder dan 29 expedities gefinancierd in Midden-Afrika.

Geen sant in eigen land

De congresgangers in Berlijn vonden hun lofzang op de koning der Belgen heel vanzelfsprekend. Thuis in België echter stonden Leopolds landgenoten stomverbaasd. Weinigen in het land waren op de hoogte van zijn handelingen. Een minderheid slechts juichte hem toe. Onder hen de Antwerpse voorzitter Wauwermans van het Institut National de Géographie. Die noemde de koning meteen 'Leopold de Afrikaan' en vergeleek hem met Godfried van Bouillon en met Boudewijn van Constantinopel, al was hij ervan overtuigd dat Leopolds 'kruistocht' dit keer zonder bloedvergieten zou verlopen. Maar de meeste anderen waren zeer beducht voor het internationale avontuur waarin de koning zichzelf en misschien ook het land leek te storten. Een Antwerpse krant schreef: 'We moeten onszelf hoeden voor oproepen voor donquichotterie in een zo ernstige en belangrijke aangelegenheid.' Leopold zag zich dus verplicht om op eieren te lopen. Toen de Berlijnse akkoorden ter ratificatie aan de Kamer werden voorgelegd, viel Leopolds naam niet eens. Maar er rees nog een heel ander probleem, met name (het toenmalige) artikel 62 van de grondwet. Dat stond de koning der Belgen namelijk niet toe om ook staatshoofd van een ander land te zijn zonder dat daarvoor een tweederdemeerderheid in het parlement bestond. De vorst schakelde bevriende kranten in om artikels te publiceren die het probleem omfloersten. 'Twee kronen, ach wat?' zo relativeerde *Le Patriote de Bruxelles* op de voorpagina. 'De koning zal soeverein van Congo zijn zoals de koning van Holland tegelijk ook groothertog van Luxemburg is.' Maar er bleven bezwaren

opborrelen. Voor velen was het een moeilijk verteerbare gedachte dat een koning met twee koninkrijken verplicht zou zijn verantwoording af te leggen aan twee verschillende parlementen. Zou dat Leopold tot maatregelen kunnen brengen die schadelijk waren voor België? Het duurde even voordat Leopold een samenhangend antwoord had bedacht op dat fundamentele bezwaar. Gestrest haastte hij zich de critici ervan te overtuigen dat hij in Congo een absolute vorst zou zijn, die geen rekenschap aan een parlement had af te leggen. De eventualiteit van een tegenstrijdig Congolees parlement stelde zich dus geenszins, zo voegde hij er opgewekt aan toe. Wat dan weer het vrijheidslievende kopstuk van de liberale partij grote zorgen baarde. Frère-Orban vreesde 'een soeverein die zowel de kroon van grondwettelijke koning als die van absolutistisch heerser droeg, iemand die bovendien zijn autocratische neigingen niet kon verstoppen'.¹⁹³

Leopold had dat al zelf geïllustreerd door op listige wijze de regering te doen vallen. Dat zat zo. In de herfst van 1884 woedde in België de schoolstrijd (zie verder) tussen de katholieke regering-Malou II en de liberale oppositie. Leopold wilde sussend optreden. Hij deed dat onder meer door de meest controversiële en antiliberaal ministers Jacobs en Woeste te ontslaan. Een meesterzet. Niet alleen haalde hij zo de lont uit het kruitvat, bovendien dwong hij op die manier meteen ook de hele regering-Malou II tot ontslag. Dat was geen toeval. Van Malou wist hij dat deze weinig sympathie koesterde voor zijn Congoplan. Voor de nieuwe regering deed Leopold dan ook een beroep op een andere katholieke voorman die hij inzake Congo wél kon vertrouwen, Auguste Beernaert. Die was namelijk lid van het Belgische AIA-comité. Toen de soevereiniteit van Leopold over de Congo-Vrijstaat in de Kamer werd besproken, verscheen premier Beernaert dan ook behulpzaam ten tonele. De katholieke eerste minister benadrukte dat de unie tussen België en Congo een zuiver persoonlijke unie zou zijn, waarbij België geen verantwoordelijkheden droeg voor Leopolds 'internationale kolonie'. Hoe ze ook over hun koning dachten, de Belgische parlementsleden konden hun eigen

staatshoofd toch niet voor schut zetten voor de ogen van de wereld? Nee, dat was toen nog een onverteerbare gedachte. Lauw verleende dus ook de liberale oppositie van Frère-Orban uiteindelijk haar steun aan het wetsvoorstel om Leopold een tweede kroon toe te kennen. Een bijna unanieme stemming in beide Kamers verleende de vorst op 28 april 1885 toestemming. Voortaan zou hij een nieuwe officiële naam dragen: 'Leopold II, Koning der Belgen, Soeverein van de État indépendant du Congo'. Er was één essentiële voorwaarde: het zou geen fusie tussen de nieuwe Congostaat en België worden, maar een 'personele unie'. Dat hield onder meer in dat Leopold geen beroep zou mogen doen op België voor financiële of militaire steun. Een heel belangrijke conditie, waarvan allicht niemand toen de gigantische gevolgen kon inschatten. Het Belgische parlement sloot hiermee immers de deur voor een administratieve, juridische en militaire ondersteuning van de kolonie, zoals het Verenigd Koninkrijk dat bijvoorbeeld wél deed. Hoe de vorst er ooit in zou slagen om in dat godverlaten oerwoud zelfbedruipend te worden, was een vraagstuk waar de politici van 1885 zich in een ander leven nog weleens het hoofd over zouden breken. Op het moment van de beslissing echter koesterden ze de gedachte dat daarmee de kous af was en dat België nooit iets te maken zou krijgen met 's konings avontuur in Midden-Afrika. Ze meenden dat ze er geen deel aan hadden. Ze gingen ervan uit dat de koning het daarginds op een of andere manier wel alleen zou redden. Drie kolossale vergissingen.

Te elfder ure diende een volksvertegenwoordiger nog een voorstel in om de vorst te feliciteren. Zijn motie werd aanvaard, met zichtbaar gebrek aan enthousiasme. Doorslaggevend was het gevoel dat het te laat was om zich te verzetten tegen de plannen van Leopold, die intussen ruime internationale goedkeuring hadden gekregen. Even beslissend was de verzekering van Beernaert dat de financiële schotten tussen België en de Afrikaanse kolonie waterdicht waren. Een derde factor van belang voor het parlement was ten slotte de noodzaak om het prestige van de dynastie te versterken, aangezien het land op dat ogen-

Auguste Beernaert (1829-1912), katholiek politicus.

(Uit: *'La Belgique d'aujourd'hui'*, circa 1908)

blik af te rekenen had met republikeinse agitatie en sociale onrust.¹⁹⁴ Op 1 augustus, amper zes maanden na de Conferentie van Berlijn, kondigde Leopolds viceadministrateur-generaal in Congo, Francis de Winton, aan dat het territorium voortaan de naam *État indépendant du Congo* (EIC) of Congo-Vrijstaat zou dragen. Deze denominatie was even nieuw als ongeoorloofd, want ze kwam niet eens voor in de Akte van Berlijn. Het gaf een voorsmaakje van hoe Leopold met de internationale afspraken om zou springen. 'Nooit in de geschiedenis is een staat gecreëerd in zo korte tijd', werd in de Royal Geographical Society gezegd.¹⁹⁵ Hoe dan ook, Congo had zijn koning-soeverein, en Leopold had eindelijk zijn overzeese droom waargemaakt. Eindelijk kon zijn vlag ongehinderd wapperen, een gouden ster op donkerblauwe achtergrond, het 'licht van de beschaving dat over de Afrikaanse

duisternis zou schijnen', zoals Stanley het lyrisch uitdrukte. Leopold II was nu soeverein van een gebied dat onmetelijk groot was, beschikte over waterwegen waarop stoomschepen over duizenden kilometers de oceaan verbonden met het binnenland, een territorium waarvan al bekend was dat het rijk was aan palmolie, ivoor, rubber, erts en kostbare houtsoorten. Maar een natie was dit nog lang niet. Het was een lappendeken. Een vaag omlijnd en nog grotendeels onbekend gebied, bewoond door honderden volkeren, die weinig met elkaar gemeen hadden, verschillende talen spraken en vaak oorlog met elkaar voerden, en waarvan grote delen in handen waren van de legers van Afro-Arabische slavenhandelaars. Er wachtte Leopold en zijn EIC dus een titanenwerk. Hij schrok er niet voor terug. Dat hij erin was geslaagd om dit alles te verkrijgen als koning van een van de kleinste landen van Europa, in een harde concurrentiestrijd met veel machtigere koloniserende mogendheden, was een immense prestatie. Ze kon slechts toegeschreven worden aan Leopolds fenomenale wilskracht, zijn doorzettingsvermogen en sluw strategisch inzicht, zijn bedrieglijke mistgordijnen en manipulaties. Maar zo begrepen zijn landgenoten het niet. Met ironie in de stem zei de pas ontslagen katholieke premier Jules Malou: 'Het is geen slechte zaak dat onze koning een favoriete hobby heeft waarin hij zijn surplus aan energie kwijt kan.'¹⁹⁶

Scepsis kwam niet alleen vanuit het establishment. Ook de prille Vlaamse Beweging roerde zich. In datzelfde jaar 1885 werd volgend Vlaamsgezind pamflet verspreid:

'DE VLAMINGEN aan de NEGERS van den CONGO
ZWARTE BROEDERS!

De groote mogendheden van Europa hebben besloten dat gij voortaan onder den schepter van Leopold II zult leven. Ziethier, onder andere, wat voor u de gelukkige gevolgen daarvan zullen zijn.

De WETTEN welke men u zal opleggen zult gij niet mogen verstaan: wij ook moeten wetten naleven, welke alleen opge-

steld zijn in de taal van onze zoogezegde waalsche broeders. Het BESTUUR zal toevertrouwd worden aan WALEN, die evenmin uwe taal zullen moeten kennen als de onze.

Om u in dwang te houden, zal men u een LEGER zenden waarin gij, zoals wij hier, het vuil werk zult mogen verrichten, maar waarvan de officieren WALEN zullen zijn, die u IN HET FRANSCH zullen behandelen, zoals met onze zonen gebeurt. Men zal u ook GENDARMEN en RECHTERS sturen, die u niet zullen verstaan en die u zullen aanhouden, beschuldigen en veroordelen, in eene taal welke gij niet kent. Bij ons ook worden dagelijks Vlamingen tot het gevang veroordeeld, dikwijls reeds worden er tot den dood veroordeeld, zonder een enkel woord van de beschuldiging en van het vonnis verstaan te hebben.'

Aanklachten als deze kenden nog lang niet de impact die ze na de wereldoorlog zou hebben. De taalkwestie kenmerkte Leopolds bewindsperiode veel minder dan die van zijn opvolgers. Iedereen die geletterd was drukte zich tot ver voorbij de eeuwwisseling in hoofdzaak in het Frans uit. De Vlaamse dialecten in steden als Gent, Antwerpen, Brugge en Kortrijk werden alleen door het gewone volk gesproken. Hetzelfde gold voor Wallonië. Daar gebruikte de kleine man een mengelmoes van Waalse dialecten, die wel leken op het Frans, maar het niet waren. Van een echte Vlaamse Beweging zou er pas na Leopolds dood sprake zijn. Het zou het bestek van ons boek ver te buiten gaan om hier een volledige schets van de Vlaamse ontvoogding uit Leopolds tijd te maken. Hoe de koning zich hierin liet opmerken? De allereerste taalwet ondertekende hij in 1873. Het was de wet-Coremans, vernoemd naar de Antwerpse advocaat en politicus Edward Coremans. Ze bepaalde dat beklaagden in strafzaken voortaan de keuze hadden om in de rechtbank het Nederlands of het Frans als voertaal te gebruiken. Want taaldwang was legio in de Belgische justitie. Het jaar daarvoor was er bijvoorbeeld grote commotie geweest omdat ene Jozef Schoep 50 frank boete gekregen had nadat hij in Molenbeek had geweigerd in het Frans aangifte

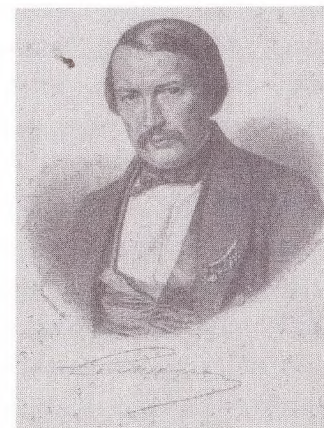
te doen van de geboorte van zijn zoontje. In cassatie werd Schoep veroordeeld. De eerste taalwet zorgde ervoor dat het Nederlands in de rechtspleging in Vlaanderen de hoofdtal werd. Enkele jaren later volgde een tweede taalwet. Die handelde over het gebruik van het Nederlands in bestuurszaken. Een derde wet van 1883 maakte het Nederlands de onderwijstaal van enkele vakken in het officieel middelbaar onderwijs. Koning Leopold II heeft ze allemaal zonder morren ondertekend. In de praktijk hebben deze wetten weinig veranderd aan de dominantie van de Franse taal. Wel droegen ze bij tot een langzame mentaliteitswijziging. Daarvan gaf Leopold zelf blijk. En waar kon hij zijn erkenning van de andere landstaal beter tot uiting laten komen dan in Brugge, de stad waar in 1302 de opstand tegen het Franse bewind was gestart?

Op 11 juli 1887 vond in de stad het eerste zogenaamde Breydelfeest plaats. Duizenden Vlamingen waren samengestroomd om de helden van 1302 te vieren. Trompetten schalden vanaf de Halletoren. Peter Benoit dirigeerde een duizendkoppig zangkoor op de markt. Daar rees op zijn grijs arduinen voetstuk in de glanzende julizon het bronzen tweelingbeeld van rebellenleiders Jan Breydel en Pieter de Coninck boven alle hoofden uit. Zingend schaarde een menigte zich eromheen. Op het einde van de dag waren Breydel en De Coninck bijna onzichtbaar geworden omdat men rond hen honderden bloemtuilen en kransen had opgestapeld. Allemaal dankzij de vroegere leraar Nederlands van de jonge Leopold, Hendrik Conscience. Voordat hij in 1839 zijn *Leeuw van Vlaanderen* schreef, wisten de Vlamingen geen jota over de helden van weleer. Logisch eigenlijk, want Breydel verslaat in *De Leeuw van Vlaanderen* op 11 juli 1302 haast eigenhandig de Franse edelen, terwijl onze volksheld in werkelijkheid op de Guldensporenslag uitblonk door afwezigheid. Romantiek is nu eenmaal prettiger dan feitelijkheden. Velen putten er nationale trots en eigenwaarde uit. Zelfs de verslaggever van de Fransgezinde krant *L'Étoile Belge* schreef over de houding van de menigte: 'Alle zielen vlammen met hetzelfde vuur. Men weent, men omhelst elkaar. Nooit

werd iets dergelijks gezien bij het onthullen van een standbeeld. Men had hier een levende bladzijde, een herinnering aan de schoonste heldenstrijden.¹⁹⁷ Het merkwaardige van de zaak was echter dat Jan Breydel enkele weken later nog een keer werd gevierd. Op 15 augustus had het tweede – officiële – Breydelfeest plaats op dezelfde Grote Markt van Brugge. Deze keer was ook de koning present. Alle redevoeringen verliepen in het Frans, en dat gold ook voor de kreten die uit het publiek opstegen: 'Vive le Roi!' Een gebeurtenis die zwaar op de maag lag van het Vlaamsgezinde *Volksbelang*. Dat schreef: 'Het schijnt dat de Vlamingen de Koning niet anders kunnen verwelkomen sedert 1830. Zij doen het instinctmatig, omdat zij wel voelen dat hun vorst geen Vlaamse koning is.' Een historische optocht trok door de straten. Van ontvlamde zielen was deze keer in de kranten geen sprake. Maar wel van de koninklijke toespraak. Staande op een tribune tegenover Breydel en De Coninck had Leopold in het Frans de massa toegesproken, maar tegelijk ook de juiste inhoudelijke toon gevonden: 'Door het oprichten van dit bronzen standbeeld, dat de gevoelens en de daden die het symboliseert verheerlijkt, verklaren de Vlamingen dat zij bezielde zijn door dezelfde gevoelens, en dat ze in staat zijn om dezelfde daden te verrichten, dat zij vandaag en voor altijd de Vlamingen van 1302 waardig zullen zijn', zo liet de vorst zich beluisteren. 'Het leven van de naties is een strijd. Dat is het goddelijke bevel. Aanvaard, mijne heren, dat ik voor dit monument de dringende oproep herhaal van de schrijver die de exploten van onze voorvaders bezongen heeft: de leeuw van Vlaanderen mag niet in slaap vallen! Iedere vrijheid ontstaat en vergaat met de onafhankelijkheid. Dat is de les die geschreven staat op iedere pagina van onze geschiedenis. Op de heuglijke dag toen uw koene militie bij de muren van Kortrijk vchten, vermengden edelen, burgers en arbeiders zich onder elkaar, schouder aan schouder, en ze plengden hun bloed in een subliem elan, en hun priesters stonden naast hen om de levenden te steunen en de doden te zegenen. Laten we onze zielen, heren, verheffen tot op het niveau van deze grote voorbeelden. Laten wij allen hier onder elkaar het plechtige engagement aangaan om niet te wijken,

zoals die helden, voor geen enkel offer om te allen tijde de rechten van het vaderland te handhaven en het een toekomst te verzekeren die zijn glorieus verleden waardig is.' Gevleugelde woorden die uit de pen van Leopolds vertrouweling Émile Banning waren gevloeid.

Hendrik Conscience (1812-1883), ook bekend als 'de man die zijn volk leerde lezen'.

(Ets en gravure van Joseph Franck, naar een tekening van Louis Tuerlinckx)

Ze maakten indruk, hun inhoud bekoorde. Leopold had het verband gelegd tussen 1302 en zijn eigen politieke strategie, die van een door een sterk leger geschraagde Belgische onafhankelijkheid. Echte flaminganten had hij natuurlijk niet kunnen overtuigen. *Het Volksbelang* mopperde: 'Al de ontroerende herinneringen uit 's Konings rede aan het groots verleden van ons volk en aan de Leeuw van Vlaanderen, 'die niet slapen mag', zullen de Vlamingen niet doen vergeten dat hun Koning voor het beeld van Breydel en De Coninck de taal der helden van de Guldensporenslag, onze moedertaal, zou moeten kunnen spreken. Dat is iets dat ons allen, boer, burger en werkman, meer en meer krenkt en ergert. Hoe voelt Leopold II dat zelf niet, hij die steeds zoveel zorg draagt om Engelse redevoeringen in Engeland en Duitse toespraken in Duitsland te houden?'¹⁹⁸ Een paar Brugse studenten drukten een pamfletje waarin ze niet helemaal de toon

van de verdraagzaamheid wisten aan te slaan: 'Onder voorwendsel van een tweede inhuldiging zijn twee mannen Franse redevoeringen komen houden aan de voet van de beelden van twee Vlaamse helden, die de zuiverste verpersoonlijking waren van de strijd der Vlamingen voor het behoud van hun taal en de afwering van vreemde dwang. Een van die twee Franse redenaars is de zoon van een Franse prinses en wettigde die dag de naam die hij sedert lang verdiende: de Koning der Walen en het hoofd der Belgische Fransgezinden. De andere is de Fransgezinde burgemeester van de Vlaamse stad Brugge.'

Het Breydelfeest zorgde voor nog meer heisa. Twee kranten, de Brusselse *De Zweep* en het Luikse blad *La Meuse*, schreven dat de koning van plan was geweest zijn redevoering in Brugge in het Nederlands te houden. Waarom hij het niet gedaan had? Omdat iemand hem dat idee uit het hoofd had gepraat. Die iemand was de Brugse katholieke burgemeester graaf Amedée Visart de Bocarmé. Daar kon *Het Volksbelang* slechts schande over spreken. 'Bijzondere inlichtingen, door *Het Volksbelang* uit hogere kringen ontvangen, laten ons toe te bevestigen dat het relaas van *La Meuse* echt is. Wij zouden zelfs de namen van de twee Vlaamse letterkundigen kunnen noemen, die door Zijne Majesteit werden geraadpleegd over de vertaling van zijn redevoering, die hij van plan was voor te lezen.' Maar die namen kwam het publiek niet te weten, net zoals het antwoord op de vraag of dit weer een hetze dan wel een waarheid was.

Hoe dan ook moest iets van belang aan het hof gebeurd zijn, want onverwachts zag men de volgende dag, 16 augustus, de jonge prins Boudewijn in Brugge aankomen. Vanaf het uitstappen uit de trein aan de spoorhalle, waar hij door de overheden ontvangen werd, tot zijn vertrek 's avonds laat, ontviel hem geen enkel Frans woord. Overal sprak hij sierlijk Nederlands. Dat kon nog steeds niet gezegd worden van de koning, maar wel van zijn echtgenote. Koningin Marie Henriette gebruikte het Nederlands regelmatig, ook bij officiële plechtigheden. In de Brugse stadsschouwburg woonde prins Boudewijn de vertoning bij van het overigens potsierlijke gelegenheidsstuk

1302, in elkaar geknutseld door een in Londen wonende Bruggeling. Toen het orkest Karel Miry's *Vlaamse Leeuw* aanhief, stond de prins op en bleef staan tot de laatste akkoorden van 'de nationale krijgszang der Vlamingen' klonken, wat hem een nieuwe geestdriftige ovatie bezorgde.¹⁹⁹ De crux van de anekdote is natuurlijk dat Boudewijn dit nooit gedaan zou hebben zonder de toestemming en waarschijnlijk zelfs de opdracht van Leopold. De koning was de chef en gedroeg zich ook zo. Geen lid van het koningshuis zou zich in het hoofd hebben gehaald een dergelijke opvallende politieke daad te stellen zonder dat hij er de hand in had. Op die manier heeft Leopold allicht ook het land voorbereid op zijn eigen eerste openbare gebruik van het Nederlands. Dat gebeurde toen hij op 13 oktober van dat jaar de Vlaamse schouwburg in de Lakenstraat te Brussel inhuldigde. Onder de adembenemende glazen koepel en art-nouveauversieringen verwelkomde burgemeester Buls de koning in beide talen. 'J'aurai l'honneur, Sire, de vous souhaïter la bienvenue en flamand, dans le temple érigé pour l'art dramatique flamand.' Leopold reageerde prompt. 'Mon cher bourgmestre, vous m'offrez là une bonne occasion pour vous répondre dans cette même langue nationale, en flamand', waarop de vorst overschakelde op het Nederlands. In 1894 zette hij die erkenning trouwens nog kracht bij. Hij gunde de 'Vlaamse schouwburg' het recht om zich voortaan de Koninklijke Vlaamse Schouwburg te noemen.²⁰⁰

Maar dat er iets broeide, zal hij onder meer hebben kunnen aflezen uit het hierboven geciteerde Vlaamsgezinde anti-Congopamflet. Daarin uitten de flamingantische auteurs hun frustraties over het onrecht dat ze aanvoelden in eigen land, onbillijkheid waarvoor ze de Congolezen waarschuwden: 'Aan uwe kinderen zal men eenen schijn van ONDERWIJS geven in eene taal welke zij niet begrijpen; en na eenige jaren van dat verstandig stelsel zal men misschien bij u ook WAALSCHGEZINDEN gazetschrijvers vinden die u zullen voor BEESTEN en PAARDENKOPPEN uitschelden. Zietdaar, Zwarte Broeders, het lot dat u te wachten staat onder de regeering van Leopold II; want

hij zal u zeker niet beter willen laten behandelen dan ons, Vlamingen, die sedert vier-en-vijftig jaren, meer dan de helft betalen van de miljoenen welke hij – en zijn vader voor hem – ons jaarlijks kost. ZWARTE BROEDERS! Wij benijden u uwe zwarte kleur en de onbekendheid van uw geslacht. Op UWE kaken kan men ten minste de schaamte niet lezen, welke ONS doet blozen als wij onze roemrijke voorouders herdenken en ons prachtig verleden vergelijken met den vernederenden toestand, waarin wij ons thans bevinden onder den sceppter van LEOPOLD II.²⁰¹

Petites gens, petits esprits, zo moet Leopold gedacht hebben. Maar de 'petites gens' zouden spoedig nog een heel andere reden hebben om zich over hun koning druk te maken.

21

Niet voor preutse lezers

Wie mevrouw Jeffries van nummer 125 in Church Street in Londen de deur achter zich zag dichttrekken, zag niet meer dan een oudere dame met grijzend haar en een ronde rug. Maar inspecteur Minahan van politiebureau King's Road in Chelsea ontwaarde meer. Al geruime tijd hield hij nummer 125 en alle andere huizen in Church Street in de gaten. Nutteloos werk, zo vonden zijn oversten. Hij kreeg de raad om er weg te blijven. Maar de uit Ierland afkomstige Minahan was koppig als een ezel en puriteins als een pastoor. Mevrouw Jeffries mocht er dan respectabel uitzien, ze stond alom bekend als de hoerenmadam bij uitstek. Dat was een bekend gegeven in de Londense society, waar ze sidderingen van victoriaanse verontwaardiging veroorzaakte. Jeffries trok er zich geen bliksem van aan. Wanneer ze er zin in had, vertoonde ze zich in vol ornaat met haar kleurrijke entourage in allerlei deftige etablissementen. Een speurder als Minahan begon zich af te vragen waarom niemand haar een strobreed in de weg legde. Hij voelde dat er meer aan de hand was. Zo kwam de inspecteur erachter dat alle huizen tussen nummers 125 en 129 met elkaar in verbinding stonden via de zolderverdieping. Nummer 125 had ook een achteruitgang via de tuin. Jeffries' klanten konden dus in en uit lopen zonder dat ze zichtbaar een 'huis van ontucht' betraden. Geen hoerenkast van de onderste plank dus. Politie-inspecteur Minahan was gebotst op de spin in het web van de Londense seksindustrie. Mary Jeffries bleek niet minder dan acht luxebordelen uit te baten, waaronder een in het uiterst chique Kensington, nabij de paleizen en de politieke